

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТУ ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ**CRIMINAL LAW CHARACTERISTICS OF THE OBJECT OF ABUSE OF AUTHORITY OR OFFICIAL POSITION**

Арсентьєв Д.С., здобувач

Донецького державного університету внутрішніх справ

У статті надається кримінально-правова характеристика об'єкту складу зловживання владою або службовим становищем. Вказується, що службова діяльність є більш широким відносно професійної діяльності поняттям. Так само як і остання, службова діяльність також передбачає надання певних видів публічних послуг. Водночас, службова діяльність, по-перше, спрямована на забезпечення реалізації державної політики та державного нагляду/контролю за виконанням положень законодавчих та інших нормативно-правових актів. По-друге, службова діяльність безпосередньо пов'язана із управлінням державними матеріально-технічними ресурсами та формуванням кадрового потенціалу державних органів. Фактично, і службова діяльність, і професійна діяльність, пов'язана із наданням публічних послуг, утворюють зміст поняття державних органів. Зазначається, що саме в диспозиції ч. 1 ст. 364 КК України законодавець визначає таку ознаку всіх службових кримінальних правопорушень, якою є вчинення протиправного діяння всупереч інтересам служби (в інших статтях (зокрема, наприклад, в ст. 364-1 КК України) також є така ознака як вчинення протиправного діяння всупереч інтересам юридичної особи приватного права). Саме крізь приму таких оціночних ознак в кримінальному законодавстві було конкретизовано об'єкт кримінальних правопорушень. Підсумовується, що досліджуване кримінальне правопорушення, передбачене ст. 364 КК України відноситься до суспільно небезпечних діянь у сфері службової діяльності, а отже, основним безпосереднім об'єктом (виходячи із положень ч. 1 ст. 364 КК України) є авторитет та визначений законодавчими та іншими нормативно-правовими актами порядок реалізації органами державної влади та місцевого самоврядування, організаціями, установами та підприємствами державної або комунальної власності своїх повноважень. Об'єкт кримінально-правової охорони в межах дослідження може бути визначений як правовідносини у сфері службової та професійної діяльності із надання публічних послуг.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, зловживання, службове становище, влада, об'єкт, кримінальне законодавство, авторитет.

The article provides a criminal-legal description of the object of abuse of power or official position. It is indicated that official activity is a broader concept than professional activity. As well as the latter, official activity also involves the provision of certain types of public services. At the same time, official activity, firstly, is aimed at ensuring the implementation of state policy and ensuring state supervision and control over the implementation of legislative and other normative legal acts. Secondly, official activity is directly related to the management of state material and technical resources and the formation of personnel potential of state bodies. In fact, official activity and professional activity related to the provision of public services form the content of the concept of state bodies. It is noted that precisely in the disposition of Part 1 of Art. 364 of the Criminal Code of Ukraine, the legislator defines such a feature of all official criminal offenses, which is the commission of an illegal act contrary to the interests of the service (in other articles (in particular, for example, in Article 364-1 of the Criminal Code of Ukraine) there is also such a feature as the commission of an illegal act contrary to the interests of a legal entity private law). It was through the adoption of such evaluative features in the criminal legislation that the object of criminal offenses was specified. It is concluded that the investigated criminal offense provided for in Art. 364 of the Criminal Code of Ukraine refers to socially dangerous acts in the field of official activity, and therefore, the main direct object (based on the provisions of Part 1 of Article 364 of the Criminal Code of Ukraine) is the authority and the procedure for the exercise of powers by state bodies determined by legislative and other normative legal acts authorities and local self-government organizations, institutions, enterprises of state or communal ownership. The object of criminal legal protection within the scope of the study can be defined as legal relations in the field of official and professional activity in the provision of public services.

Key words: criminal offense, abuse, official position, power, object, criminal law, authority.

Постановка проблеми. Вивчення будь-якого кримінального правопорушення та визначення його відповідності потребам кримінального законодавства в частині реалізації завдань, визначених в ст. 1 КК України потребує детального аналізу складу суспільно небезпечного діяння, одними із елементів якого є об'єкт та об'єктивна сторона кримінального правопорушення. Важливість наведених елементів також актуалізується у зв'язку із тим, що відповідно до традиційного для юридичної науки підходу, структура Особливої частини національного кримінального законодавства побудована шляхом диференціації суспільно небезпечних діянь по розділам відповідно до родового об'єкта, який надає можливість узагальнити в одному розділі види посягань. Доктринальне значення об'єкту кримінального правопорушення також актуалізовано крізь законодавчий підхід, сформульований в ч. 2 ст. 11 Кримінального кодексу України (далі – КК України), в якій зазначено, що не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого кримінальним законодавством, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Така шкода закладена в зміст об'єкта кримінального правопорушення, що створює підстави для віднесення

його до обов'язкових елементів складу суспільно небезпечного діяння.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі проблемні аспекти кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг були предметом дослідження у працях П.П. Андрушка, О.О. Дудорова, В.О. Навроцького, Є.О. Письменського, В.І. Шакуна та інших. Водночас, через динамізм кримінально-правової науки, низка проблемних питань залишилась не в повній мірі вирішеною, що і зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті є уточнення кримінально-правової характеристики об'єкту складу зловживання владою або службовим становищем.

Викладення основного матеріалу. Визначення родового об'єкту кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг взагалі та зловживання владою або службовим становищем зокрема неодноразово викликало низку дискусій, більшість із яких не отримала свого позитивного завершення. Є підстава вважати, що це зумовлено розподілом сфер кримінально-правового захисту (сфера службової діяльності та сфера професійної діяльності, пов'язана із наданням публічних послуг),

а також певними недоліками в побудові відповідних норм кримінального законодавства та низки регулятивних нормативно-правових актів у сфері протидії службовим кримінальним правопорушенням.

Аналіз кримінально-правової доктрини надав можливість виокремити декілька актуальних підходів. Так, наприклад, В.В. Андрієшин пропонує розуміти родовим об'єктом кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності суспільні відносини, які виникають, функціонують і припиняються у зв'язку з регламентованою нормативно-правовими та локальними актами діяльністю щодо реалізації службовими особами наданих їм повноважень. Автор вважає, що надане визначення сфери службової діяльності є найбільш загальним, що характерно під час визначення родового об'єкта, і при цьому вбирає елементи управління, упорядкованої діяльності, рівнів регламентації, роботи та функціонування, реалізації владних повноважень, дисципліни та інші ознаки, які були зазначені у наведених вище визначеннях. І найголовніше, на думку автора, це визначення пов'яже цю сферу з основною ознакою об'єктивної сторони аналізованих кримінальних правопорушень – «реалізацією службових повноважень», яка розкриває важливість цього об'єкта під час подальшого дослідження елементів складів кримінальних правопорушень службових осіб [1]. Службова та професійна діяльність диференціюється законодавцем з метою охоплення широкого кола суб'єктів, які можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності з урахуванням різних меж дискреції та їх ознак. Зокрема, *професійна діяльність, пов'язана із наданням публічних послуг має такі ознаки як:* 1) чіткий перелік суб'єктів, які можуть здійснювати таку діяльність (органи державної та місцевої влади, підприємства, установи та організації державної/комунальної власності тощо); 2) визначена сфера фінансування професійної діяльності (державні кошти); 3) публічний характер повноважень та регулювання відносин у сфері надання послуг нормами публічного права; 4) чітко визначена мета, спрямована на задоволення потреб держави та суспільства.

Службова діяльність є більш широким відносно професійної діяльності поняттям. Логічно, що так само як і остання, службова діяльність також передбачає надання певних видів публічних послуг. Водночас, службова діяльність, по-перше, спрямована на забезпечення реалізації державної політики та забезпечення державного нагляду та контролю за виконанням положень законодавчих та інших нормативно-правових актів. По-друге, службова діяльність безпосередньо пов'язана із управлінням державними матеріально-технічними ресурсами та формуванням кадрового потенціалу державних органів. Фактично, і службова діяльність, і професійна діяльність, пов'язана із наданням публічних послуг утворюють зміст поняття державних органів.

В.І. Тютюгін, Ю.В. Городецький та С.В. Гізимчук вказують, що родовим об'єктом досліджуваних кримінальних правопорушень є суспільні відносини, що забезпечують нормальну, тобто таку, зміст і порядок здійснення якої визначені законодавством, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, інших юридичних осіб як публічного, так й приватного права, а також суспільні відносини, що забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Діяння, передбачені в розділі XVII Особливої частини КК, належать до так званих загальних видів службових кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних з наданням публічних послуг, безпосереднім об'єктом кожного з яких є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність із окремих ланках апарату управління органів державної влади, місцевого самоврядування, громад-

ських об'єднань, юридичних осіб публічного і приватного права, а також відносини, що забезпечують нормальну професійну діяльність тих осіб, які під час її здійсненням наділяються правом надавати публічні послуги [2, с. 278]. Розподілення сфер діяльності суб'єктів кримінальних правопорушень, передбачених в досліджуваному розділі надав можливість деталізувати як безпосередній, так і додаткові безпосередні об'єкти таких суспільно небезпечних діянь.

Вчені також вказують, що безпосередні об'єкти окремих кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, які передбачені у XVII Розділі КК України, прямо пов'язані з родовим об'єктом цього розділу. Безпосереднім об'єктом усіх цих злочинів є суспільні відносини у сфері службової діяльності, які конкретизуються та специфікуються залежно від конкретного посягання. Наприклад, це можуть бути відносини, пов'язані з правоохоронними структурами, державними закупівлями, море-господарським комплексом, страховою та банківською діяльністю, функціонуванням підприємств, приватизацією та націоналізацією, та інші, які охоплюють усю систему управління та господарювання [1]. Водночас, необхідно зауважити, що саме в диспозиції ч. 1 ст. 364 КК України законодавець визначає таку ознаку всіх службових кримінальних правопорушень, якою є вчинення протиправного діяння всупереч інтересам служби (в інших статтях (зокрема, наприклад, в ст. 364-1 КК України) також є така ознака як вчинення протиправного діяння всупереч інтересам юридичної особи приватного права). Саме крізь приму таких оціночних ознак в кримінальному законодавстві було конкретизовано об'єкт кримінальних правопорушень.

Відносини, які складаються під час реалізації інтересів публічної служби або приватних юридичних осіб, прямо пов'язані із сферою службової діяльності та виступають обов'язковими додатковими безпосередніми об'єктами складів передбачених кримінальних правопорушень. Зміст цієї ознаки полягає в тому, що службова особа умисно діє всупереч тим цілям і завданням, для досягнення і реалізації яких їй надані повноваження [3, с. 257]. У зв'язку з цим виникає реальний конфлікт між службовими та особистими інтересами такої особи, що зумовлено її корисливою мотивацією під час зловживання [4]. У цьому контексті від кримінально протиправного посягання страждає не тільки порядок реалізації уповноваженими суб'єктами своїх повноважень, а і ті цінності та блага, а також безпосередньо суспільні відносини, з приводу яких порушується процедура правовідносин у сфері службової та професійної діяльності. Традиційно, це розглядається в контексті додаткового безпосереднього об'єкта, найрозповсюдженіми серед яких (в контексті службових кримінальних правопорушень) є конституційні особисті права та інтереси громадян (право на працю, право на освіту, право на житло тощо). Будь-яке службове кримінальне правопорушення спрямовано на задоволення потреб та інтересів кримінального правопорушника та/або третьої особи шляхом порушення нормативно-визначеного порядку надання публічних та приватних послуг, а також особистих прав і свобод громадян. Це утворює механізм таких суспільно небезпечних діянь.

О.К. Марін вважає, що родовим об'єктом кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, варто вважати таку субстанцію, як «правове благо» у розумінні відображеної у свідомості, ідеальної цінності, «належного», що забезпечує можливості для рівноправного розвитку індивіда. Змістом «правового блага» при цьому є нормальна службова діяльність та професійна діяльність із надання публічних послуг. «Нормальність» такої діяльності складається із двох аспектів: унормованості та властивості, яка, як оціночна категорія, містить

у собі такі складові частини: 1) службова діяльність та професійна діяльність із надання публічних послуг здійснюється виключно на виконання функцій юридичної особи, органу державної влади чи місцевого самоврядування або ж завдань професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг та в їх інтересах, в інтересах того, хто доручив, наділив спеціального суб'єкта додатковими можливостями (складова частина забезпечення від зловживань); 2) службова діяльність та професійна діяльність із надання публічних послуг здійснюється виключно в межах спеціальної правоздатності: службова особа або особа, яка професійно надає публічні послуги, може діяти лише у межах та у спосіб, передбачений його спеціальним статусом (складова частина забезпечення від перевищень); 3) службова діяльність та професійна діяльність із надання публічних послуг здійснюється виключно за встановлену законом, положенням, наказом або договором плати, сума якої визначається характером виконуваної роботи, є адекватною такій роботі та офіційною, такою, що підлягає облікові та оподаткуванню (складова частина забезпечення від підкупу); 4) службова діяльність та професійна діяльність із надання публічних послуг здійснюється відповідними особами сумлінно та належно (складова частина забезпечення від недбалості) [5]. Виходячи зі змісту розділу, присвяченого кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, всі суспільно небезпечні діяння можуть бути диференційовані таким чином: 1) кримінальні правопорушення, які вчиняються у сфері службової діяльності: а) кримінальні правопорушення, які вчиняються представниками влади чи місцевого самоврядування, які постійно або тимчасово обіймають посади в органах державної влади, місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом (ст.ст. 364, 368, 368⁵, 369 КК України); б) кримінальні правопорушення, які вчиняються юридичними особами у сфері приватного права (ст.ст. 364-1, 368-3 КК України); в) кримінальні правопорушення, які вчиняються юридичними особами у сфері приватного та публічного права (ст.ст. 366, 367, 370 КК України); 2) кримінальні правопорушення, які вчиняються у сфері професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг (ст.ст. 365-2, 368-4 КК України).

Виходячи із запропонованої класифікації, досліджуване нами кримінальне правопорушення, передбачене ст. 364 КК України відноситься до суспільно небезпечних діянь у сфері службової діяльності, а отже, *основним безпосереднім об'єктом (виходячи із положень ч. 1 ст. 364 КК України) є авторитет та визначений законодавчими та іншими нормативно-правовими актами порядок реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування організаціями, установами, підприємствами державної або комунальної власності.*

Окремої уваги в межах дослідження також потребує предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України. М. І. Панов вважає, що предмет кримінального правопорушення виступає у вигляді матеріального вираження (субстрата) суспільних відносин, який входить до їх структури як речовий компонент, або нерозривно пов'язаний із суспільними відносинами, є обов'язковою умовою, передумовою чи доказом їх існування і нормального функціонування й тому завжди належить до сфери об'єкта злочину [6]. На думку В.Я. Тація,

предметом злочинного впливу є те, на що спрямоване суспільно небезпечне діяння. Однак, по-перше, що такий вплив може бути на лише безпосереднім, а й опосередкованим; по-друге, в існуванні самостійного поняття «предмет злочинного впливу» (поряд з «предметом злочину» і «предметом суспільних відносин»), немає потреби. Для відмежування об'єкта злочину від предмета посягання достатньо використовувати поняття «предмет суспільних відносин» [6]. Наявність опосередкованого предмету часто стає підставою для виникнення дискусії з приводу доцільності виокремлювати так звані «безпредметні» суспільно небезпечні діяння. Це, здебільшого, пов'язано із відсутністю в диспозиції норми конкретизації такого предмета, а визначення його в межах мети (зокрема, це стосується і кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України).

А.А. Музика та Є.В. Лашук пропонують правила, якими слід керуватися при встановленні предмета злочину: 1) предметом злочину є матеріальні цінності, що фіксується органами чуття людини або спеціальними технічними засобами; 2) предмет злочину є складовою об'єкта злочину та нерозривно пов'язаний із суспільними відносинами, які охороняються кримінальним законом, і яким завдано істотної шкоди чи створюється загроза її заподіяння; 3) предмет взаємопов'язаний з об'єктивною стороною – з приводу предмета вчиняються злочинні діяння та здійснюється безпосередній злочинний вплив на нього (інколи – без такого впливу), а також предмет (у переважній більшості складів злочинів) відрізняється від «активних» ознак – знарядь і засобів вчинення злочину своєю «пасивністю» і зв'язком з об'єктом злочину (про це докладно йтиметься далі); 4) предмет злочину пов'язаний з метою злочинця певним чином на нього вплинути. Тобто, як правило, злочинець не просто на нього впливає, а з приводу (стосовно) саме цього предмета вчиняє злочин. Йдеться не лише про умисні, а й необережні злочини; 5) предмет злочину є факультативною ознакою (якщо він визначений у законі – тобто безпосередньо названий у кримінально-правовій нормі або логічно випливає з її змісту, – предмет стає обов'язковою ознакою конкретного складу злочину) [6]. Наведені ознаки свідчать про те, що предмет кримінального правопорушення можна вважати наскрізною ознакою складу суспільно небезпечного діяння, у зв'язку із тим, що він інтегрований майже у всі елементи, що є одним із аргументів на користь думки тих вчених, які вважають, що не існує безпредметних кримінальних правопорушень.

В.М. Куц відзначає, що щодо сутності та змісту предмету кримінального правопорушення, в теорії кримінального права також висловлюються різні думки. Переважаюча серед них та, що предмет – це виключно річ матеріального світу, вказана в законодавчому визначенні певного злочину, або така, що постає з цього визначення, з певними ознаками якої пов'язується наявність відповідного складу злочину. На цій підставі робиться два висновки: 1) не можуть бути предметом злочину не уречевлені субстанції; 2) існують предметні та безпредметні злочини. Подібне уявлення щодо предмета злочину, на думку вченого, не витримує критики. Аргументами на користь своєї позиції В.М. Куц наводить таке: по-перше, кримінологічні реалії та зміст вітчизняного кримінального законодавства свідчать, що предметом злочину є не лише речі, а й будь-які інші явища, незаконно впливаючи на які, вчиняється злочин. Такими закон називає електричну та теплову енергію, інформацію, людину, неповнолітнього, дитину тощо. Особливо слід наголосити на безпідставності невизнання предметом злочину людини та недоречності заміни її кримінально-процесуальним поняттям «потерпілий». По-друге, безпредметних злочинів не існує взагалі. Інша річ, що в одних випадках предмет прямо називається в законодавчому визначенні складу певного злочину, а в інших –

інформація про нього здобувається шляхом тлумачення відповідної кримінально-правової норми [7]. Необхідно зауважити, що щодо низки кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, серед вчених до сьогодні немає одностайної позиції щодо віднесення їх до категорії «безпредметних». Зокрема, це також стосується суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 364 КК України. Більшість наукових підходів ґрунтується на тому, що у більшості випадків предмет кримінального правопорушення знаходить свої відображення у диспозиції відповідної статті кримінального законодавства. Яскравим прикладом є ст. 185 КК України, в якій визначено, що крадіжкою є таємне викрадення чужого майна. Така вказівка дозволяє визначити, що кримінально-протиправний посягання здійснюється на суспільні відносини у сфері майнових прав громадян (об'єкт), а безпосередній вплив здійснюється на певне майно, яким прагне заволодіти кримінальний правопорушник (предмет).

Варто зауважити, що вчені майже не звертали увагу на фактичний взаємозв'язок такої факультативної ознаки об'єкту кримінального правопорушення як предмет та таких ознак суб'єктивної сторони як мотив та мета. Мета кримінального правопорушення, яка традиційно вважається уявленням особи про кінцевий результат суспільно небезпечного діяння безпосередньо пов'язана із предметом посягання, оскільки останній, фактично, є способом досягнення бажаних наслідків або самим наслідком. Диспозиція ст. 364 КК України побудована таким чином, що зловживання владою або службовим становищем може мати місце виключно за умови наявності мети одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи.

Відповідно до позиції Верховного Суду (постанова від 23 грудня 2020 року; справа № 299/2144/17, провадження № 51-877км20), *зловживання владою або службовим становищем визнається злочином за наявності трьох ознак у їх сукупності: 1) використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби; 2) вчинення такого діяння з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб; 3) заповдіння такими діями істотної шкоди охоронюваному законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб. Відсутність однієї із зазначених ознак свідчить про відсутність складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК. Таким чином, одним з елементів об'єктивної сторони зловживання владою або службовими становищем всупереч інтересам служби є наслідок у вигляді завдання істотної шкоди охоронюваному законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб (ч. 1 ст. 364 КК)* [8]. Такий підхід надає можливість підсумувати, що без мети одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи, яка безпосередньо передбачена у диспозиції ст. 364 КК України склад зловживання владою або службовим становищем відсутній.

Одночасно із цим, в примітці до ст. 364-1 КК України визначено, що у статтях 364, 364⁻¹, 365⁻², 368, 368⁻³, 368⁻⁴, 369, 369⁻² та 370 цього Кодексу під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, пере-

ваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи грошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав [8]. Отже, наведений в примітці перелік, який може вважатись неправомірною вигодою дозволяє констатувати, що de facto всі позиції є предметом посягання під час зловживання владою чи службовим становищем. У зв'язку із цим *аргументами на користь думки щодо можливості віднесення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України до предметних суспільно небезпечних діянь та вважати предметом посягання неправомірну вигоду є такі*: 1) наявність мети одержання неправомірної вигоди є обов'язковою ознакою зловживання владою або службовим становищем; 2) чітко визначена в диспозиції мета кримінального правопорушення актуалізує додатковий безпосередній об'єкт діяння, передбаченого ст. 364 КК України, яким є зокрема є власність; 3) одержання неправомірної вигоди є матеріальним доказом, який утворює процесуальну підставу для вручення письмового повідомлення про підозру (відповідно до положень ст.ст. 276, 278 КПК України), а також затримання особи без ухвали слідчого судді (відповідно до положень § 2. «Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду» КПК України); 4) вчинення кримінального правопорушення зумовлено корисливим мотивом. Наведене свідчить про те, що саме мета, визначена в ст. 364 КК України дає підставу вважати неправомірну вигоду предметом зловживання владою або службовим становищем.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволило підсумувати, що досліджуване кримінальне правопорушення, передбачене ст. 364 КК України відноситься до суспільно небезпечних діянь у сфері службової діяльності, а отже, основним безпосереднім об'єктом (виходячи із положень ч. 1 ст. 364 КК України) є авторитет та визначений законодавчими та іншими нормативно-правовими актами порядок реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, організаціями, установами, підприємствами державної або комунальної власності. Об'єкт кримінально-правової охорони в межах дослідження може бути визначений як правовідносини у сфері службової та професійної діяльності із надання публічних послуг. Аргументами на користь думки щодо можливості віднесення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 364 КК України до предметних суспільно небезпечних діянь та вважати предметом посягання неправомірну вигоду є такі: 1) наявність мети одержання неправомірної вигоди є обов'язковою ознакою зловживання владою або службовим становищем; 2) чітко визначена в диспозиції мета кримінального правопорушення актуалізує додатковий безпосередній об'єкт діяння, передбаченого ст. 364 КК України, яким є зокрема є власність; 3) одержання неправомірної вигоди є матеріальним доказом, який утворює процесуальну підставу для вручення письмового повідомлення про підозру (відповідно до положень ст.ст. 276, 278 КПК України), а також затримання особи без ухвали слідчого судді (відповідно до положень § 2. «Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду» КПК України); 4) вчинення кримінального правопорушення зумовлено корисливим мотивом. Наведене свідчить про те, що саме мета, визначена в ст. 364 КК України дає підставу вважати неправомірну вигоду предметом зловживання владою або службовим становищем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрієшин В.В. Структуризація об'єктів злочинів, які вчиняються службовими особами. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc42/part_2/29.pdf
2. Тютюгін В.І., Гродецький Ю.В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: загальна характеристика. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 1(4). С. 272–295.
3. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка. К. : Москаленко О.М., 2019. 464 с.
4. Прокоф'єв М.М. Правові засоби запобігання конфлікту інтересів на державній службі. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2021/52.pdf

5. Марін О.К. Родовий об'єкт кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. URL: <http://www.apdp.in.ua/v90/16.pdf>
6. Музика А. А., Лащук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання : монографія. К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011. 192 с.
7. Куц В.М. Сучасні уявлення щодо змісту окремих об'єктивних ознак складу злочину. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/2-2017/kuts.pdf>
8. Постанова Верховного Суду від 23 грудня 2020 року (справа № 299/2144/17, провадження № 51-877км20). URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/93928501?fbclid=IwAR3DwGAsUfKKO_qEb2lyXmxUYmEKrEORbssuLERvGzFM4xRkxOXSGPqmdhM